

ARTVİN ORMAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİNDE KORUNAN ALANLARA FARKLI BİR BAKIŞ

Rüstem KIRIŞ¹, Hüseyin Cihad ANLAR², Necati ALIÇ³

¹Orman Yüksek Mühendisi, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara. rkiris@yahoo.com

²Orman Mühendisi, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara. Canlar1977@hotmail.com

³Orman Mühendisi, Orman Bölge Müdürlüğü, Bursa. necatialic957@hotmail.com

ÖZET

Ülkemizde korunan alanlar farklı statülerde ilan edilmekte ve farklı kurumlar tarafından yönetilmektedir. Bu alanlar Milli Park Kanunu kapsamında milli park, tabiat parkı, tabiatı koruma alanı ve tabiat anıtıdır. Orman Kanunu kapsamında muhafaza ormanları ve milli park kanunu yürürlüğe girmeden önce milli parktır. Kara Avcılığı kanunu ise yaban hayatı koruma sahaları, yaban hayatı geliştirme sahaları ve yaban hayatı üretim istasyonları; Çevre Kanunu kapsamında özel çevre koruma bölgeleridir. Ayrıca tohum meşcereleri ve bahçeleri; gen koruma ormanları, Ramsar alanları ve orman içi dinlenme yerleri olmak üzere çok farklılık göstermektedir.

Bütün bunların kanuni bir dayanağı vardır. Orman Amenajman Planlarının yapılmasında bu alanlar statüsüne bağlı olarak farklı işletme sınıfı veya bir işletme sınıfı içinde ayrı değerlendirilmektedir.

Bu makalede Artvin Orman Bölge Müdürlüğü alanlarındaki statüleri belli koruma alanları ayrı ayrı incelenecektir. Sonra asıl bugüne kadar koruma alanı statüsü olmayan eskiden "Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfları" olarak işletilen fakat son zamanlarda ormanların fonksiyonlarının ön plana çıkması ile yapılan fonksiyonel planlama ile ayrılan fonksiyon alanlarının Bölge Müdürlüğü ormanlık alanlarına oranı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu sebeple Artvin ilinin tamamını kapsayan Artvin Orman Bölge Müdürlüğü örneğinde korunan alanlara farklı bir bakış getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Korunan alan, Orman Fonksiyonları, Orman Amenajman Planı.

ABSTRACT

Protected areas in our country are announced in different statuses and managed by different institutions. These areas are National Park, Nature Park, Nature Conservation Area and Nature Monument within the scope of National Parks Law. Protected areas were Conservation Forests within the scope of Forest Law and National Parks before National Parks Law came into force. Those areas are Wildlife Protection Areas, Wildlife Development Areas and Wildlife Production Areas under Hunting Law and Private Nature Conservation Areas under Natural Law. And also, seed orchards and seed collection stands, gene protection forests, Ramsar Sites and forest recreation areas are protected areas.

There are legal basis for all those. These areas are assessed as different management class or assessed different in same management class depending on their statuses when making Forest Management Plans.

In this article, protected areas have definite statuses in Regional Directorate of Artvin will be examined separately. Later on, the rate of functional areas -that did not have protected area status and were managed as "Conservation Area Management Class" before but separated now with functional planning because of forest functions become important- to Regional Directorate forests is tried to indicated. For this reason, it is tried to develop a point of view to protected areas in sample of Regional Directorate of Artvin that covers whole Artvin Province.

Key Words: Protected area, Forest Functions, Forest Management Plan.

1. GİRİŞ

Ülkemiz de 1961 yılından sonra planlı bir döneme girilmesiyle birlikte I. ve II. Beş yıllık kalkınma planları dönemini kapsayan 1963–1972 yılları arasında tüm ülkenin Amenajman Planları tamamlanmıştır. Bu planlarda ormanların tamamı üretim ormanı olarak

değerlendirilmiştir. Bu da bazı mahzurları beraberinde getirmiştir. Bunu fark eden plançılar 1973 yılından itibaren bu mahzurları gidermeye başlamışlardır. Bazı ormanları korumaya ayırarak "Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfı" oluşturmuşlardır. Plan yapıcı tarafından ayrılan bu alanlar son yıllarda artmaktadır. "Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfları" olarak işletilen fakat son zamanlarda ormanların fonksiyonlarının ön plana çıkması ile yapılan fonksiyonel planlama ile ayrılan fonksiyon alanlarının oranı da artmaktadır. Ülkedeki koruma alanlarının sürekliliğini muhafaza edebilmek için bu alanların Ülke yüzölçümüne oranı %10'larda olmalıdır. Kanunlar kapsamında ayrılan alanlar dikkate alındığında Türkiye'deki koruma alanları yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple Ülkemizdeki korunan alanlar açısından Muhafaza Karakterinde İşletme sınıfı olarak ayrılan alanlar ve koruma amaçlı ayrılan fonksiyon alanları da incelenmesi gerekir.

Artvin Orman Bölge Müdürlüğü 1967 yılında Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü'nden ayrılarak kurulmuş ve aynı yıl faaliyete geçmiştir. Bölge Müdürlüğü' ne bağlı alanların tamamı Artvin il sınırlarını kapsamaktadır.

Artvin Orman Bölge Müdürlüğü kuruluşu 6 adet Orman İşletme Müdürlüğü ile 33 adet Orman İşletme Şefliğinden ibarettir.

2. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNDEKİ KORUNAN ALANLAR

Bölge Müdürlüğündeki statülü korunan alanlar öncelikle incelenip daha sonra "Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfları" olarak işletilen fakat son zamanlarda ormanların fonksiyonlarının ön plana çıkması ile yapılan fonksiyonel planlama ile ayrılan fonksiyon alanlarına değinilmiştir.

2.1. Bölge Müdürlüğündeki Statülü Korunan Alanlar

Statülü Korunan Alanlar, çeşitli Kanunlar kapsamında ilan edilen ve çeşitli kuruluşlar tarafından idare edilen alanlardır. Bölge Müdürlüğündeki korunan alanlar Tablo 1'de toplu olarak gösterilmiştir. Daha sonra tüm statülü korunan alanlar aşağıda tek tek ele alınmıştır.

Tablo 1. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Korunan Alanlar

Koruma Alanları	Sayı	Toplam Alan (ha)
Muhafaza Ormanları	-	-
Milli Parklar	2	20.904,0
Tabiatı Koruma Alanları	3	2.124,0
Tabiat Parkları	1	368,0
Tabiat Anıtları	2	0,2
Yaban Hayatı Koruma Alanları	-	-
Yaban Hayatı Geliştirme Alanları	1	23.500,0
Yaban Hayvanı Üretim İstasyonları	-	-
Tohum Meşçereleri	14	2.236,2
Gen Koruma Ormanları	1	189,0
Tohum Bahçeleri	2	6,0
Özel Çevre Koruma Bölgeleri	1	14.912,0
Ramsar Alanları	-	-
Orman İçi Dinlenme Yerleri	8	14,0
Kent Ormanı	1	38,35
Toplam	36	64.291,75

2.1.1. Muhafaza Ormanları

Muhafaza ormanları niteliği itibarıyla iki türdür. Birincisi 6831 sayılı Orman Kanununun 23. maddesinde açıklandığı gibi, arazi kayması ve yağmurlarla yıkanması tehlikesine maruz yerlerdeki ormanlarla, meskûn mahallerin havasını, yollarını toz ve kum fırtınalarına karşı koruyan, nehirlerin dolmasını önleyen ve memleket savunması için zaruri olan ormanlardır. İkincisi ise eski hallerine dönmeleri için ayrılmış, tahrip edilmiş veya yanmış ormanlardır (Özdemir ve Deda,1991).

Muhafaza Ormanı olarak ayrılmış ormanların sınırlarının ilanı şarttır. Muhafaza ormanı olarak ayrılmanın şart ve esasları ile müddetleri, idare, imar ve ıslahı, faydalanma şekilleri Çevre ve Orman Bakanlığınca tespit olunur. Buna istinaden "Muhafaza Ormanlarının Ayrılması ve İdaresi Hakkında Yönetmelik" çıkarılmıştır (Çetiner; Kırış; Yılmaz, 2004).

Mülkiyeti devletten başkasına ait bulunan ormanlar ve sahipli yerlerin muhafaza ormanı olarak ayrılabilmesi için Bakanlar Kurulu kararı gereklidir.

Ülkemizdeki 54 adet Muhafaza ormanından hiçbirisi Artvin Orman Bölge Müdürlüğü'nde yer almamaktadır.

2.1.2. Milli Parklar

Milli parklar, tabiatı muhafaza etmek, bilim ve fennin faydalanmasını, yurt güzelliğini sağlamak, toplumun spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkân vermek için ayrılan yerlerdir.

Milli Parklarla ilgili hususlar 6831 sayılı Orman Kanununun 23. Maddesinde yer aldığı gibi konunun önemi yönünden ayrıca kanuni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuş ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu çıkarılmıştır. İlgili Kanununun 2. Maddesinin tanımlar bölümündeki milli parkın tanımı aşağıda yapılmıştır.

Milli Park: Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır.

Ülkemizdeki 41 adet Millî Parktan 2 adedi (Bakınız Tablo-2) Artvin Orman Bölge Müdürlüğü içerisinde yer almaktadır.

Tablo 2. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Milli Parklar

S. No.	Milli Parkın İsmi	Alanı (ha)	İlan Yılı
1	Hatila Vadisi	17.138,0	1994
2	Karagöl-Sahara	3.766,0	1994
Toplam		20.904,0	

2.1.2.1. Hatila Vadisi Milli Parkı

Vadi boyunca değişik kayaç türleri görülmekle birlikte, bu kayaçların hemen hepsi derinlik volkanizmasının ürünüdür. Hatila Vadisi'nin genel karakteri; V tipi, dar tabanlı, genç vadi özelliğindedir (Anonim, 2001).

Vadi yatağının derine doğru aşınmasının daha kuvvetli olması sebebiyle vadi yamaçlarının eğimi %80, hatta bazı kesimlerde %100'e ulaşmıştır. Yamaçların gerek fiziksel parçalanma ve kütle hareketleri, gerekse yan dere ve seyelanlarla işlenmesi sonucu vadide çok haşin bir topoğrafya ortaya çıkmıştır. Bu topoğrafya, vadinin orta kesimlerinde kanyon ve boğaz tipi vadi oluşumunu sağlamıştır (Anonim, 2001).

Vadi, çok zengin ve çeşitli bitki türlerini barındırmaktadır. Bu türler içerisinde dikkati çeken belirgin özellik bitki örtüsünün genel olarak Akdeniz iklim karakterini yansıtmasıdır. Dolayısıyla buradaki bitki örtüsü relik bir özellik gösterir. Ayrıca bitki türleri içerisinde endemik karakterde olanlar da vardır. Bu türlerin sayısı 500'ü geçmektedir (Anonim, 2001).

Hatila Vadisi zengin bir fauna da içermektedir. Bu fauna içerisinde en çok rastlanan yaban türleri; ayı, domuz, tilki, porsuk, yaban keçisi, sansar, çakal, atmaca, kartal, dağ horozu, Hopa engereği ile akarsularda alabalıktır (Anonim, 2001).

Hatila Vadisi'nin gerek ilginç jeolojik ve jeomorfolojik yapısı ve gerekse özgün bitki toplulukları yöreye ülkemizde nadir rastlanan bir alan özelliğini vermektedir. Ayrıca bu doğal öğelerin birleşimi sonucu eşsiz peyzaj güzellikleri ortaya çıkmakta ve bu durum da zengin rekreasyonel potansiyel arz etmektedir (Anonim, 2001).

2.1.2.2. Karagöl-Sahara Milli Parkı

Karagöl ve çevresi yer yer vadilerle yarılmıştır. Karagöl, rotasyonel olarak kayan kütlenin gerisindeki çanakta biriken suların meydana getirdiği bir heyelan gölüdür.

Göl çevresi ladin ve çamların meydana getirdiği yoğun ormanlarla kaplıdır. Bu doğal öğelerin ördüğü Karagöl, ender manzara güzelliklerine sahiptir. Ayrıca gölün kuzeydoğusundaki Bagat mevkii ve çevresinde çim kayağı pisti niteliğine sahip alanlar mevcuttur (Anonim, 2001).

Sahara Yaylası, yer yer derin vadilerle parçalanmış ve eğim değerleri oldukça yüksektir. Sahara, bu eğimli arazide 1700-1800 m'lerde yer alan sınırlı düzlüklerden biridir.

Orman örtüsü ladin ve göknarlardan meydana gelmiştir. Alt zonlarda sarıçam da bulunmaktadır. Ayrıca Antropojen step karakterindeki alanlar da bu kesimde geniş yer kaplamaktadır (Anonim, 2001).

Kocabey Yaylası ve çevresinde Alpin Zonu'na ait bitki türleri yer almaktadır.

2.1.3. Tabiatı Koruma Alanları

2873 sayılı Milli Parklar Kanununun 2. Maddesinin tanımlar bölümünde Tabiatı Koruma Alanı şöyle tanımlanmaktadır.

"Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş, ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden; mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarıdır."

Ülkemizdeki 31 adet Tabiatı Koruma Alanından 3 adedi (Bakınız Tablo-3) Artvin Orman Bölge Müdürlüğü'ndedir.

Tablo 3. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Tabiatı Koruma Alanları

S. No.	Tabiatı Koruma Alanının İsmi	Alanı (ha)	İlan Yılı
1	Camili-Efeler Ormanı	1.453,0	1998
2	Camili-Gorgit	491,0	1998
3	Çamburnu	180,0	1993
Toplam		2.124.0	

2.1.3.1. Camili-Efeler Ormanı Tabiatı Koruma Alanı

Alan içinde anıtsal özelliklere sahip doğu kayını (*Fagus orientalis*), doğu ladini (*Picea orientalis*) ve doğukaradeniz göknarı (*Abies nordmanniana*) bireylerinin bulunduğu, henüz işletmeye açılmamış, doğal, yaşlı ve karışık yağmur ormanları özelliklerine sahip orman ekosistemlerinin varlığı ve tür çeşitliliği düzeyinin yüksekliği göz önünde bulundurularak Tabiatı Koruma Alanı yapısı kazandırılmıştır (Anonim, 2000).

Doğu Karadeniz ile Kafkas Dağları arasında uzanan, yazları sıcak ve çok nemli iklim şartlarının yaşandığı ve Colchis Bölge bitki örtüsünün tüm özellikleriyle egemen olduğu bir yörede, genel olarak Kuzeybatı ve Kuzey bakılı bir konumda yer almaktadır.

Alanın çoğunluğunda orman ekosistemi egemendir. Ancak, orman sınırına çıkıldığında subalpin açıklıklar ve alpin çayırıklar da bulunmaktadır. Ayrıca Alanın Kuzeybatı ve Batı sınırını oluşturan ve Doğu Batı doğrultusunda akan dere ile bu dereyle birleşen ve Alanın Doğu sınırında, Güneydoğu, Kuzeybatı doğrultusunda akan dere, başlı başına dere ekosistemi oluşturulabilecek özelliklere sahiptir (Anonim, 2000).

2.1.3.2. Camili-Gorgit Tabiatı Koruma Alanı

Alana, içinde anıtsal özelliklere sahip doğu ladini (*Picea orientalis*) ve daha az olmak üzere de doğu kayını (*Fagus orientalis*), Akçaağaç (*Acer trautvetteri*) ile doğukaradeniz göknarı (*Abies nordmanniana*) bireylerinin bulunması; henüz işletmeye açılmamış yaşlı, ibre yapraklı karışık orman ekosisteminin varlığı nedeniyle Tabiatı Koruma Alanı yapısı kazandırılmıştır (Anonim, 2000).

Alan, Doğu Karadeniz ile Kafkas Dağları arasında uzanan, sıcak ve çok nemli iklim şartlarının yaşandığı ve Colchis Bölge bitki örtüsünün tüm özellikleriyle egemen olduğu bir yörede; genel olarak Kuzeydoğu ve Kuzey, kısmen de Doğu bakılı bir konumda yer almaktadır (Anonim, 2000).

Yüksek kısımlarda, ortalama olarak 1800-2000 m yükseltilerde saf doğu ladini, Doğu ve Kuzeydoğu doğrultusunda daha aşağılarda inildikçe doğu ladininin egemen olduğu, doğu ladini+doğu kayını karışık ormanları bulunmaktadır. 1800-1750 m'lerde ise, aralarında anıtsal özelliklere sahip doğu ladini, doğu kayını ve akçaağaç (*Acer trautvetteri*) bireylerinin bulunduğu, yaşlı doğu kayını egemenliğindeki ormanlara girilmektedir (Anonim, 2000).

2.1.3.3. Çamburnu Tabiatı Koruma Alanı

Sarıçamın daha çok Gürcistan'da ve İran'da doğal olarak yetişen bir alt türünün (*Pinus sylvestris* subsp. *Koçhiana* L.), Anadolu'da doğal olarak deniz kıyısında yetişebildiği tek yer olduğu göz önünde bulundurularak Tabiatı Koruma Alanı ilan edilmiştir. Alan Kuzeyde 10 m (Peronit Feneri) ile Güneyde, 470m (Sivrikaya Tepesi'nin Kuzeye bakan kesimindeki Nirengilipınar) yükseltiler arasında, Kuzey ve Kuzey batı bakılı bir konumda yer almaktadır. Sınırları içinde Karadeniz'e dökülen Çamlıdere bulunmaktadır.

Alanın egemen ağaç türleri, sırasıyla; sarıçam (*Pinus sylvestris* subsp. *Koçhiana* L.) sakallı kızılgağaç (*Alnus glutinosa*) ve seyrek olarak da Anadolu kestanesidir.

2.1.4. Tabiat Parkları

2873 sayılı Milli Parklar Kanununun 2. Maddesinin tanımlar bölümünde Tabiat Parkı şöyle tanımlanmaktadır.

"Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır."

Ülkemizdeki 39 adet Tabiat Parkından 1 adedi (Bakınız Tablo-4) Artvin Orman Bölge Müdürlüğü alanında yer alır.

Tablo 4. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Tabiat Parkları

S. No.	Adı	Alanı (ha)	İlan Tarihi	Karakteristiği
1	Borçka-Karagöl	368,0	14.08.2002	Jeolojik, jeomorfolojik özellikleri, flora ve fauna zenginliği, peyzaj değerleri.
TOPLAM		368,0		

2.1.5. Tabiat Anıtları

2873 sayılı Milli Parklar Kanununun 2. Maddesinin tanımlar bölümünde Tabiat Anıtı şöyle tanımlanmaktadır.

“Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değerlere sahip ve milli park esasları dâhilinde korunan tabiat parçalarıdır”.

Ülkemizdeki 105 adet Tabiat Anıtından 2 adedi (Bakınız Tablo-5) Artvin Orman Bölge Müdürlüğü içindedir.

Tablo 5. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Tabiat Anıtları

S. No	Adı	Alanı (m ²)	İlan Tarihi	Kaynak Değeri
1	Kamilet Doğu Kayını	1000	06.09.2002	Kayın Ağacı (Fagus orientalis) türünün, 300 yaşlarında, 42 m boy, 3.08 m çap ve 9.70 m çevre genişliğine sahip olması.
2	Melodere Doğu Ladini	1000	06.09.2002	Ladin Ağacı (Picea orientalis var. Pyramydalis) türünün, 150 yaşlarında, 30 m boy, 0.76 m çap ve 2.40 m çevre genişliğine sahip olması.
Toplam		2.000		

2.1.6. Yaban Hayatı Koruma ve Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları

Resmi Gazetede 11.07.2003 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 4915 Kara Avcılığı Kanununun tanımlar bölümünde Yaban hayatı koruma sahası şöyle tanımlanmaktadır. “Yaban hayatı değerlerine sahip, korunması gerekli yaşam ortamlarının bitki ve hayvan türleri ile birlikte mutlak olarak korunduğu ve devamlılığının sağlandığı sahalardır.”

Resmi Gazetede 11.07.2003 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 4915 Kara Avcılığı Kanununun tanımlar bölümünde Yaban hayatı geliştirme sahası şöyle tanımlanmaktadır. “Av ve yaban hayvanlarının ve yaban hayatının korunduğu, geliştirildiği, av hayvanlarının yerleştirildiği, yaşama ortamını iyileştirici tedbirlerin alındığı ve gerektiğinde özel avlanma plâni çerçevesinde avlanmanın yapılabildiği sahalardır.”

Ülkemizdeki 109 adet Yaban Hayatı Koruma Sahasından 1 adedi (Bakınız Tablo-6) Artvin Orman Bölge Müdürlüğü'ndedir.

Tablo 6. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

S. No	Koruma Sahasının Adı	Alanı (ha)	Hayvan Türü
1	Artvin-Yusufeli-Çoruh Vadisi	23.500	Yaban Keçisi-Ur Keklik-Vaşak
Toplam		23.500	

2.1.7. Yaban Hayvanı Üretim İstasyonları

Resmi Gazetede 11.07.2003 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 4915 Kara Avcılığı Kanununun tanımlar bölümünde Yaban hayatı üretim sahası şöyle tanımlanmaktadır. “Av ve yaban hayvanlarının üretildikleri tesisleridir.”

Ülkemizdeki 19 adet Yaban Hayatı Üretim İstasyonundan hiçbiri Artvin Orman Bölge Müdürlüğü alanında yer almamaktadır.

2.1.8. Tohum Meşcereleri

Tohum Meşcereleri, Mevcut şartlar altında istenilen karakterler bakımından üstün özelliklere sahip ağaçların bulunduğu, belirli bir coğrafik bölgede yer alan ve tohum üretimi

için özel bir yönetim ve işletmeye tabi tutulan meşcerelerdir. Tohum Meşcereleri ile kaliteli ve kaynağı belli tohum elde etmek hedeflenmektedir.

Ülkemizdeki 348 adet Tohum Meşçeresinden, 14 adedi (Bakınız Tablo-7) Artvin Orman Bölge Müdürlüğü hudutlarındadır.

2.1.9. Gen Koruma Ormanları

Gen Koruma Ormanları, Bir türün genetik çeşitliliğinin doğal ortamında (*in-situ*) korunması amacıyla seçilen ve yönetilen doğal meşçerelerdir. Gen Koruma Ormanları ile doğada var olan genetik zenginliğin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmaktadır.

Ülkemizdeki 230 adet Gen Koruma Ormanından 1 adedi (Bakınız Tablo-8) Artvin Orman Bölge Müdürlüğü içindedir.

Tablo 7. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Tohum Meşçereleri

S. No	Ağaç Türü	İşletme Şefliği	Bölme Numarası	Genel Alan (ha)	Nüve Alanı (ha)
1	Sarıçam	Kılıçkaya	91,92,93,94	275,5	104,0
2	Dkz. Gök nar	Karanlıkmeşe	117,118,119	203,0	26,0
3	Dkz. Gök nar	Ortaköy	141,142,143,146,147	203,5	152,0
4	Dkz. Gök nar	Meydancık	52,53,74,75	102,0	57,5
5	Dkz. Gök nar	Veliköy	102,154	151,5	72,5
6	Dkz. Gök nar	Veliköy	79,111	392,5	38,5
7	Doğu Ladini	Taşlıca	259, 260	81,0	53,5
8	Doğu Ladini	Göktas	91,92	204,5	79,9
9	Doğu Ladini	Veliköy	146,147	135,0	70,0
10	Doğu Ladini	Ögdem	235,274,275	157,5	49,0
11	Doğu Kayını	Karşıköy	186,187,188,189	180,1	42,2
12	Doğu Kayını	Başköy	81,85	65,6	27,5
13	Kızılağaç	Arhavi	225	66,0	16,5
14	Kızılağaç	Başköy	177	18,5	5,1
Toplam				2.236,2	794,2

Tablo 8. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Gen Koruma Ormanları

S. No	Ağaç Türü	İşletme Şefliği	Bölme Numarası	Genel Alan (ha)	Nüve Alanı (ha)
1	Doğu Ladini	Artvin	1,2,4,6	189,0	17,9
Toplam				189,0	17,9

2.1.10. Tohum Bahçeleri

Tohum bahçeleri, Vejetatif üretimleri ekonomik olmayan türlerde ıslah edilmiş genetik materyalin temel üretim yeridir. Tohum bahçeleri tohum üretimi için ekolojik olarak daha elverişli yerlere tesis edildiklerinden ve entansif kültür tedbirleri uygulandığından doğal meşçerelere nazaran daha bol ve daha sık aralıklarla tohum üretimi yapılmaktadır. Ayrıca selekte edilmiş bireyler arasında gen alışverişi mümkün olduğundan genetik kazanç daha fazla olmaktadır (Anonim, 2005a).

Ülkemizdeki 168 adet Tohum Bahçesinden 2 adedi (Bakınız Tablo-9) Artvin Orman Bölge Müdürlüğü'ndedir.

Tablo 9. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Tohum Bahçeleri

S. N	Orijini	İşletme Şefliği	Bölme No	Alan (ha)	Kuruluş Tarihi
1	Şavşat-Veliköy-(Karagöl)	Borçka	92	1,7	Nisan/1994
2	Yusufeli-Öğden (Danalet-B)	Arhavi	58-59	4,3	Aralık/1996
Toplam				6,0	

2.1.11. Özel Çevre Koruma Bölgeleri

Özel Çevre Koruma Bölgeleri, Bakanlar Kurulu Kararı ile, ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı alanları, tabii güzelliklerin ileriki nesillere ulaşmasını emniyet altına almak üzere gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi gayesiyle, tespit ve ilan edilir.

Ülkemizdeki 14 adet Özel Çevre Koruma Bölgesinden 1 adedi Artvin Orman Bölge Müdürlüğü alanında yer almaktadır.

Uzungöl, 07.01.2004 tarih ve 2003/6692 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit ve ilan edilmiştir. Alanı, 14912,0 ha.'dır.

2.1.12. Ramsar Alanları

Ülkemizdeki 13 adet Ramsar Alanından hiçbiri Artvin Orman Bölge Müdürlüğü'nde yoktur.

2.1.13. Orman İçi Dinlenme Yerleri (Mesire Yerleri)

Mesire Yeri; Rekreatyonel ve estetik kaynak değerlerine sahip alanlarda halkın günü birlik ve/veya geceleme ihtiyaçlarını karşılayan ve arazi kullanma özelliklerine göre gerekli yapı, tesis ve donatılarla kullanıma açılan veya açılmak üzere Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne ayrılan orman ve orman rejimine tabi sahalar ile Orman Genel Müdürlüğü'nün özel mülkiyetinde olup, işletilmesi Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğe verilmiş sahalardır (Anonim, 2005d).

A Tipi Mesire Yeri; Yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip, çadır, karavan, motor-karavan ve bungalov tipi tesislerle sadece geceleme ve/veya gecelemenin yanında günübirlik kullanım imkânı da sağlayan sahalardır (Anonim, 2005d).

B Tipi Mesire Yeri; Yerleşim merkezlerinin yakın çevresinde veya rekreatyonel kaynak değerlerine ve ziyaretçi potansiyeline sahip, sadece günübirlik kullanım imkânı sağlayan sahalardır (Anonim, 2005d).

Ülkemizdeki toplam 299 adet "A" ve "B" Tipi Mesire yerinden hiçbiri Artvin Orman Bölge Müdürlüğü alanında yer almamaktadır.

Tablo 10. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Orman İçi Dinlenme Yerleri "C" Tipi

	İşletme Müdürlüğü	Mesire Yeri Adı	Alanı (ha)
1	Şavşat	Cuvar	0,9
2	Artvin	125 Yıl Atatürk Çeşmesi	0,2
3	Borçka	Cankurtaran	1,0
4	Borçka	Baraj Gölü	1,0
5	Artvin	Fatih	4,0
6	Yusufeli	Küplüce	0,9
7	Şavşat	Pınarlı Balık Gölü	3,0
8	Şavşat	Yavuzköy	3,0
Toplam			13,8

"A" ve "B" Tipi Orman içi dinlenme yerlerinin işletilmesi Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne, "C" Tipi ise Orman Genel Müdürlüğü'nce yapılmaktadır.

2.1.14. Artvin Kent Ormanı

Artvin şehir merkezine 8 km mesafede ve Kafkasör mevkiinde olan kent ormanı sarp yamaçlara kurulu olması nedeniyle eşsiz bir manzaraya sahiptir ve 38,35 ha büyüklüğündedir.

Doğu ladini, sarıçam, Doğu Karadeniz göknarı, sakallı kızılbaş, Doğu kayını, kestane, Çoruh meşesi, akçaağaçlar, dişbudak, yapraklı üvez. çeşitli çalı türleri ile otsu bitkiler kent ormanının florasını oluşturmaktadır (Anonim,2009d).

Memeli yaban hayvanları; yaban tavşanı, sincap, kurt, çakal, tilki, ağaç sansarı, porsuk, ayı, yaban domuzu, karacadır. Kuş türleri; doğu atmacası, çakır kuşu, adi şahin, küçük kartal, sakallı akbaba, karasağan, arıkuşu, ibibik, büyük alaca ağaçkakan, kaya kırlangıcı, çayır incikuşu, dağ kuyruksallayanı, kızıl akbaba, gezgin doğan, guguk kuşu, cüce baykuş, puhu, çobanaldatan, kulaklı toygar kuşu, öter ardıç, çekirge kuşu, kuzgun, pembe sığircık, kar ispinozu ve dağ ispinozu'dur (Anonim,2009d).

2.2. Bölge Müdürlüğündeki Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfları (Fonksiyonel Planlama Kapsamında Korumaya Ayrılan Fonksiyonlar) ve Statülü Korunan Alanlardan Ayrılan İşletme Sınıfları

Bölge Müdürlüğündeki 33 adet Orman İşletme Şefliğinin planlanması esnasında toplam 143 adet İşletme Sınıfı ayrılmıştır. Bunların 59 adedi Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfı (Koruma Amaçlı Fonksiyonlar) olarak planlanmıştır.

59 adet Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfından (Koruma Amaçlı Fonksiyonlar) ayrı olarak statülü korunan alanlardan 1 adet Muhafaza Ormanı, 1 adet Tabiat Parkı, 1 adet Tabiatı Koruma, 6 adet Tohum Meşçeresi, 1 adet Gen Koruma Ormanı ve 1 adette Sit alanı İşletme Sınıfı ayrılmıştır (Bakınız Tablo-12). Dolayısıyla Korunan alanların toplam işletme sınıfı sayısı 11 adet olmaktadır.

Tablo 11. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıflarının (Koruma Amaçlı Fonksiyonların) Dağılımı.

İşletme Müdürlüğü	İşletme Sınıfı Adı	Alan		
		Ormanlık (ha)	Ormansız (ha)	Genel (ha)
Ardanuç	Koruma Amaçlı Fonksiyonlar	27.476,30	37.477,20	64.953,50
Arhavi	Muhafaza Karakterinde	4.626,00	4.103,50	8.729,50
Artvin	Koruma Amaçlı Fonksiyonlar	30.480,30	27.744,10	58.224,40
Borçka	Koruma Amaçlı Fonksiyonlar	39.264,00	24.040,60	63.304,60
	Muhafaza Karakterinde	5.182,00	3.245,80	8.427,80
Şavşat	Koruma Amaçlı Fonksiyonlar	32.004,10	23.906,50	55.910,60
Yusufeli	Muhafaza Karakterinde	40.611,50	49.615,50	90.227,00
Bölge Müdürlüğündeki Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıflarının (Koruma Amaçlı Fonksiyonlar) Toplam Alanı		179.644,20	170.133,20	349.777,40

3. SONUÇLAR

Statülü korunan alanların ülke yüzölçümüne oranı çok düşüktür. Ama Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfı (Koruma Amaçlı Fonksiyonlar) olarak ayrılan orman alanları da dikkate alındığında bu miktar yükselmektedir. Mesela, statülü korunan alanlar, Artvin Orman Bölge Müdürlüğü incelendiğinde (Tablo-13) ormanlık alanının %0,9'unu, ormansız alanın %0,8'ini ve genel alanın ise %0,9'ını oluşturmaktadır. Hâlbuki Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıflarını (Koruma Amaçlı Fonksiyonlar) dikkate aldığımızda ise bu oranlar Tablo-13'de görüleceği üzere Ormanlık alanda %45,5'e, ormansız alanda %56,8'e ve genel alanda ise %48,0'e çıkmaktadır. Artvin Orman Bölge Müdürlüğü ormanlarının yarısı koruma altındadır. Bu sebeple korunan alanlar hesaplanırken mutlaka Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfları (Koruma Amaçlı Fonksiyonlar) dâhil edilmelidir. Ülkede Muhafaza Karakterinde İşletme Sınıfları yekûn oluşturmaktadır.

Tablo 12. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Statülü Korunan Alanlardan İşletme Sınıfı Olarak Ayrılan Alanların Dağılımı

Plan Adı	İşletme Sınıfı Adı	Alan		
		Ormanlık (ha)	Ormansız (ha)	Genel (ha)
Karanlıkmeşe	Tohum Meşçeresi	128,7	71,9	200,6
Artvin	Gen Koruma	94,1	0,0	94,1
Ortaköy	Tohum Meşçeresi	156,6	202,6	359,2
Karşıköy	Tohum Meşçeresi	142,50	37,60	180,1
Başköy	Tohum Meşçeresi	88,80	0,40	89,2
Göktaş	Tohum Meşçeresi	177,50	27,00	204,5
Camili	Tabiatı Koruma	1.245,4	893,3	2.138,7
Karşıköy	Tabiat Parkı	317,6	36,5	354,1
Meydancık	Tohum Meşçersi	98,1	5,6	103,7
Zeytinlik	Muhafaza	957,8	1628,9	2.586,7
Ardanuç	Sit Alanı	161,2	12,5	173,7
Bölge Müdürlüğündeki Statülü Korunan Alanlardan İşletme Sınıfı Olarak Ayrılan Alanların Toplamı		3.568,3	2.916,3	6.484,6

Tablo 13. Artvin Orman Bölge Müdürlüğündeki Korunan Alanların Durumu

	Ormanlık Alan (ha)	Ormansız Alan (ha)	Genel Alan (ha)
Artvin Bölge Müdürlüğü Genel Alanı	402.435,2	340.437,8	742.873,0
Bölge Müdürlüğündeki Muhafaza Karakterinde İşletme (Koruma Amaçlı Fonksiyonlar) Sınıflarının Toplam Alanı	179.738,3	170.133,2	349.871,5
Muhafaza Karakterinde İşletme (Koruma Amaçlı Fonksiyonlar) Sınıfının Bölge Müdürlüğü alanına Oranı (%)	44,7	49,9	47,1
Bölge Müdürlüğündeki Statülü Korunan Alanlardan İşletme Sınıfı Olarak Ayrılan Alanların Toplamı	3.568,3	2.916,3	6.484,6
Statülü Korunan Alanlardan İşletme Sınıfı Olarak Ayrılan Alanların Bölge Müdürlüğü alanına Oranı (%)	0,9	0,8	0,9
Bölge Müdürlüğündeki Tüm Korunan Alanların Toplamı	183.306,3	173.049,5	356.355,8
Tüm Korunan Alanların Bölge Müdürlüğü alanına Oranı (%)	45,5	50,8	48,0

Statülü Korunan Alanların karşılaştırması yapılırken Tablo-2'deki değerler dikkate alınmamıştır. Orman Amenajman Planlarındaki İşletme Sınıflarının değerleri alınmıştır. Türkiye'deki statülü korunan alanlarda mükerrerlik vardır. Amenajman planlarındaki değerler Tablo-2'deki değerlerinden çok düşüktür. Çünkü 2 adet Milli Park ile Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi dâhil edilmemiştir. Ayrıca bu alanlarda mükerrerlikler olmaktadır. Amenajman Planlarında küçük alanlar (Tohum Bahçeleri, Tabiat Anıtları vb.) ayrı bir işletme sınıfı olarak gösterilmemektedir. Mesela 14 adet Tohum Meşçeresi varken sadece 6 adedi işletme sınıfı olarak ayrılmıştır. Ayrıca bazen bir milli parkın içinde gen koruma veya tohum meşçeresi veya bir milli park ile özel çevre koruma bölgesi çakışabiliyor. Bu sebeple Türkiye'de korunan alanlarla ilgili verilen rakamlar mükerrerlik dolayısıyla sıhhatli değildir. Çünkü bir koruma alanında birden fazla statü olabilmektedir. Bilhassa Kültür ve Turizm Bakanlığı çoğu zaman mevcut korunan alanları Doğal Sit olarak ilan etmektedir. Korunan alan rakamlarının sıhhatli olabilmesi için Orman Amenajman Planlarındaki işletme sınıflarından hesaplanmalıdır. İşletme sınıfı ayrılmamış (Tohum meşçereleri gibi) küçük alanlarda ayrıca hesaplanmalıdır.

Artvin Orman Bölge Müdürlüğü örneğini tüm ülkemiz için düşündüğümüzde Tablo-13'den anlaşılacağı üzere ormanlarımızın yarısı koruma altındadır. Türkiye'nin korunan alanları uluslararası arenada %4-5'lerde görünmektedir. Hâlbuki gerçekte ormanlarımızın ancak yarısını işletiyoruz. Yarısı koruma altındadır. Muhafaza karakterinde işletme sınıfının (Koruma Amaçlı Fonksiyonlar) geçici olduğu beyan edilebilir. Ama bu geçicilik gün geçtikçe kalıcı olmakta ve miktarı yükselmektedir. Çok ender durumlar dışında bir plan dönemi muhafaza karakterinde işletme sınıfına ayrılan bir alan, diğer plan döneminde muhafazaya ayrılmaktadır. Hatta alanı büyütülmektedir.

Planlı döneme girilmesiyle birlikte I. ve II. Beş yıllık kalkınma planları döneminde tüm ülke ormanları üretim ormanı olarak planlanmıştır. Çünkü o günkü şartlarda kalkınmanın temeli ekonomi idi. Kalkınma planlarının gayesi de bu idi. Bu sebeple Orman Amenajman Planları da tamamen ekonomik mülahazalarla yapılmıştır. Türk ormancısının bilhassa Orman Amenajmancısının haklı gururu olan o yıllarda ülke bazında sektörel olarak sadece ormancılık planları yapılabilmıştır.

Orman Amenajmancısı o günden sonra korumaya öncelik vererek 1973 yılından itibaren muhafaza karakterinde işletme sınıfı ayırmaya başlamıştır. Son yıllarda ise başlanan fonksiyonel planlama ile ormanlarımızın gerçek değerleri ortaya çıkmaktadır. Bugün bu işletme sınıflarının alanı ülkemiz orman alanının yarısına ulaşmış durumdadır. Bu sebeple ülkemiz ormanlarımızın yarısı koruma altındadır. Diğer faktörler etkili olmazsa, Orman Amenajmancısının tedbiri ile Türkiye ormanları garanti altında demektir.

Teşekkür: Konularında güncel bilgilerin temininde yardımcı olan; Daire Başkanı Mehmet MENENGİÇ'e ve Şube Müdürleri, H. Serdar KİP, Erol KURU ve Yusuf CERAN ile İbrahim KAHRAMAN'a ve katkılarından dolayı Mehmet DEMİRCİ'ye, ayrıca arşiv taramasında yardımcı olan Levent ÖZCAN'a teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

Anonim, 1984-2009, Orman Genel Müdürlüğü, Orman İdaresi ve Dairesi Başkanlığı, Artvin Orman Bölge Müdürlüğü Amenajman Planları, Ankara.

Anonim, 2000, Türkiye'nin Tabiatı Koruma Alanları. Kırsal Çevre Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği Yayın No.9, Ankara. 166 s.

Anonim, 2001, Milli Parklarımız CD'si. Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Eğitim- Tanıtım Şube Müdürlüğü, Ankara.

- Anonim, 2009a, Orman Ağaçları ve Tohumları Islah Araştırma Müdürlüğü Web sayfası.
www.ortohum.gov.tr
- Anonim, 2009b, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Web sayfası.
www.ockkb.gov.tr
- Anonim, 2005c, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Web sayfası.
<http://www.milliparklar.gov.tr>
- Anonim, 2009d, Orman Genel Müdürlüğü, Kent Ormanları, Ankara. 132 s.
- Çetiner, Ş., Kırış, R., Yılmaz, A., 2004, Kent Ormancılığında Hukuki Çerçeve ve Teknik Altyapı, I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, Bildiriler Kitabı, Ankara. S.96-117.
- Özdemir, Ş., Deda, N., 1991, Orman Hukuku. Ankara. 1727 s.